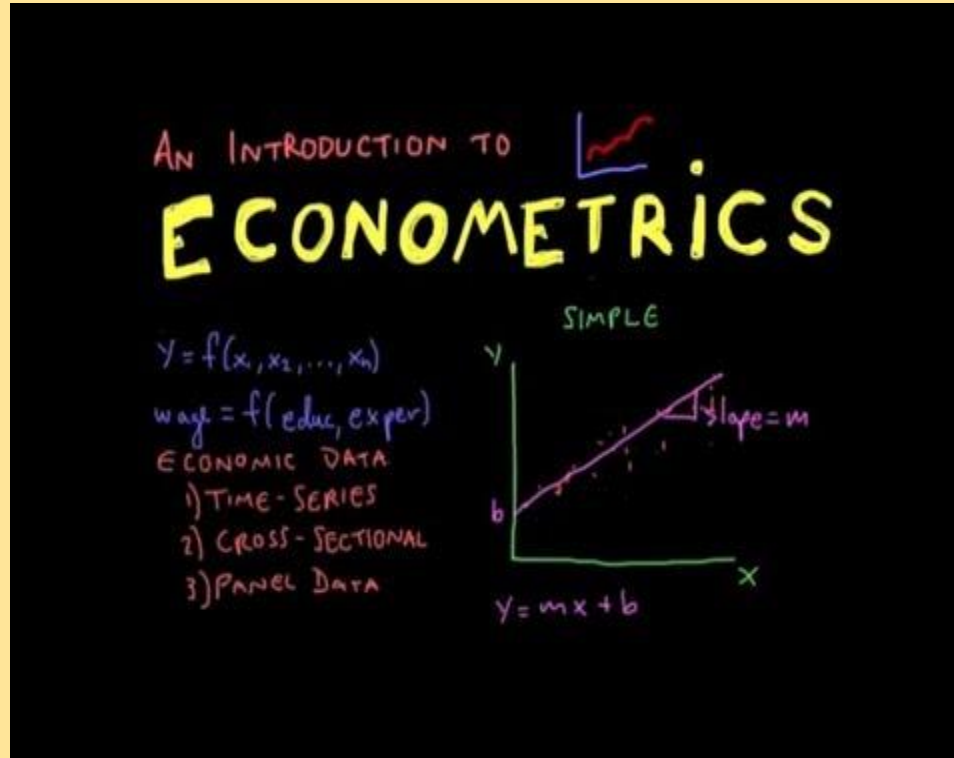

Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Μάθημα: "Εφαρμογές Στατιστικών Μεθόδων σε Επιχειρησιακά Προβλήματα"

Συνάντηση: 4η

Δρ. Τρύφωνας Λεμοντζόγλου

OLS

Οι τύποι που πρέπει να ξέρεις ! ! !

Συντελεστές Παλινδρόμησης (Μέθοδος Ελαχίστων Τετραγώνων)

$$\hat{\beta} = \frac{n \sum \psi_i X_i - \sum X_i \sum \psi_i}{n \sum X_i^2 - (\sum X_i)^2}$$

ή

$$\frac{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})(Y_i - \bar{Y})}{\sum_{i=1}^n (X_i - \bar{X})^2}$$

$$\hat{\alpha} = \bar{\psi}_i - \hat{\beta} \bar{X}_i$$

OLS**Ερμηνεία των συντελεστών**

πχ1 Κατανάλωση(i) = 0,28 + 0,78 * Εισόδημα(i)

$$\hat{\alpha} \quad \hat{\beta}$$

$$\widehat{\Psi}_i = \hat{a} + \hat{\beta} * X_i$$

Μια αύξηση στην τιμή της ανεξάρτητης μεταβλητής **κατά 1 μονάδα** θα οδηγήσει στην αύξηση της τιμής της εξαρτημένης μεταβλητής **κατά 0,78 μονάδες**.

Έχει νόημα η ερμηνεία του συντελεστή $\hat{a}$;

“Ακόμη και με το εισόδημα να λαμβάνει την τιμή μηδέν θα υπάρχει **ένα ελάχιστο επίπεδο κατανάλωσης ίσο με 0,28 μονάδες**” (βλ. κρατική στήριξη, περιουσία, άλλοι πόροι και έσοδα)

OLS**Ερμηνεία των συντελεστών**

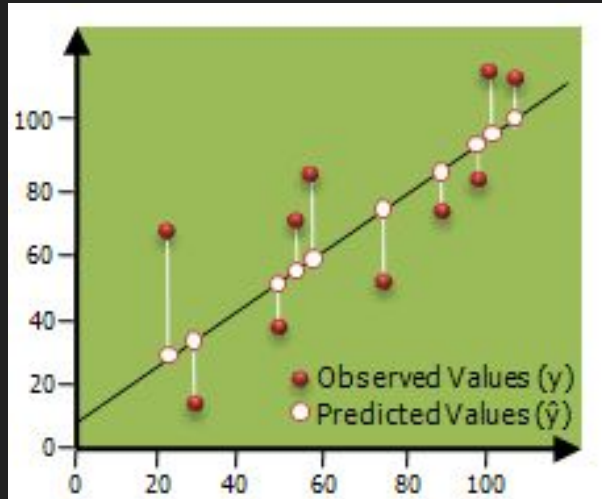
$$\text{πχ2} \quad \underset{\hat{\alpha}}{\text{Κρατήσεις}(t)} = 0,54 - \underset{\hat{\beta}}{1,25} * \text{Σεισμοί}(t)$$

$$\widehat{\Psi}_i = \hat{a} + \hat{\beta} * X_i$$

Μια αύξηση στην τιμή της ανεξάρτητης μεταβλητής **κατά 1 μονάδα** θα οδηγήσει στη μείωση της τιμής της εξαρτημένης μεταβλητής **κατά 1,25 μονάδες**.

Έχει νόημα η ερμηνεία του συντελεστή $\hat{a}$;

“Επίπεδο κρατήσεων ίσο με **0,54 μονάδες**”
(ανεξάρτητα από τη συχνότητα των σεισμών)

ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ (χρήση πραγματικών δεδομένων)

1. OLS (παράδειγμα: κατανάλωση & εισόδημα)

Ας δούμε ένα παράδειγμα με τη χρήση πραγματικών δεδομένων:

Ψ: επίπεδο κατανάλωσης (εξαρτημένη μεταβλητή)

X: ύψος εισοδήματος (ανεξάρτητη μεταβλητή)

Πηγή άντλησης δεδομένων: AMECO (Ευρωπαϊκή Επιτροπή)

1. OLS (παράδειγμα: κατανάλωση & εισόδημα)

Κατανάλωση = Ψ (εξαρτημένη μεταβλητή)

Εισόδημα = X (ανεξάρτητη μεταβλητή)

Απλό Γραμμικό Υπόδειγμα ($k=1$) $\rightarrow$ 1 ανεξάρτητη μεταβλητή

$\Psi_i = \alpha + \beta * X_i + \epsilon_i$ $\rightarrow$ πραγματική σχέση

Οι πραγματικοί συντελεστές α και β είναι **άγνωστοι** !!!

Μπορούμε όμως να υπολογίσουμε τους εκτιμητές των συντελεστών !!!

στρογγυλοποίηση ...

Χώρα	Έτη (t) <i>τιμές εξαρτημένης μεταβλητής</i>	Ιδιωτική Κατανάλωση (σε δισ. ευρώ)	Ακαθάριστο Εθνικό Εισόδημα (σε δισ. ευρώ)
Ελλάδα	t1 = 2006	Y1 = 148	X1 = 226
Ελλάδα	t2 = 2007	Y2 = 155	X2 = 232
Ελλάδα	t3 = 2008	Y3 = 161	X3 = 231
Ελλάδα	t4 = 2009	Y4 = 159	X4 = 223
Ελλάδα	t5 = 2010	Y5 = 147	X5 = 211
Ελλάδα	t6 = 2011	Y6 = 135	X6 = 189
Ελλάδα	t7 = 2012	Y7 = 123	X7 = 178
...	...	...	...
Ελλάδα	tn = 2026	Yn = 148	Xn = 206

τιμές ανεξάρτητης μεταβλητής

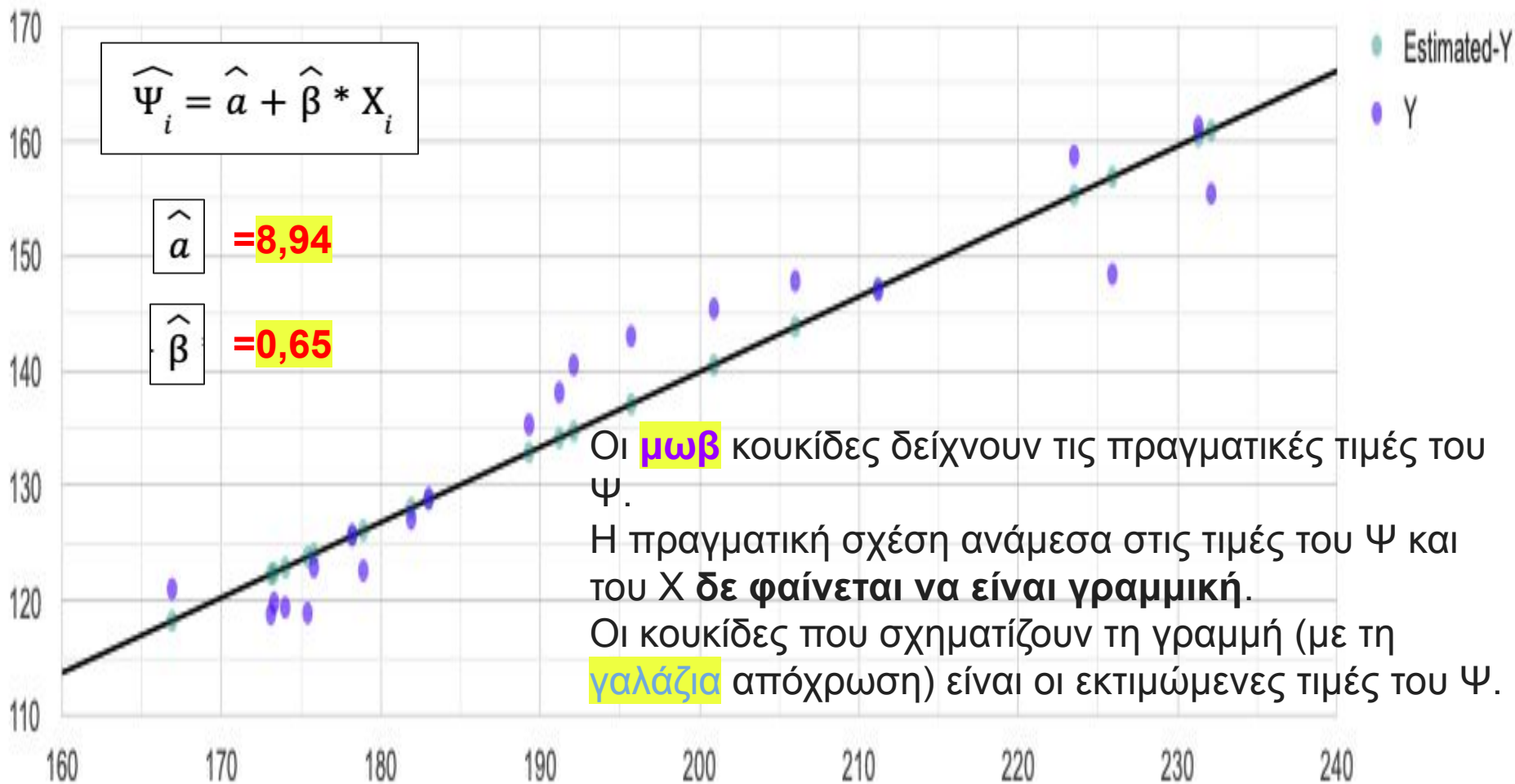

Variable	Private FCE, at constant prices (OCPH)		GNI, at constant prices (OVGN)	
Country	Greece		Greece	
2026		147,8		206,0
2025		145,4		200,9
2024		143,0		195,7
2023		140,5		192,1
2022		138,1		191,2
2021	τιμές εξαρτημένης μεταβλητής	127,1		181,9
2020		121,0	τιμές ανεξάρτητης μεταβλητής	166,9
2019		128,9		183,0
2018		125,7		178,2
2017		122,9		175,8
2016		119,8		173,3
2015		119,4		174,0
2014		118,9		175,4
2013		118,8		173,1
2012		122,6		178,9
2011		135,3		189,3
2010		147,0		211,2
2009	πραγματικά δεδομένα από τη βάση δεδομένων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ...	158,7		223,5
2008		161,2		231,3
2007		155,4		232,1
2006		148,4		225,9

Variable	Private FCE, at constant prices (OCPH)		GNI, at constant prices (OVGN)		$\Sigma(X_i \Psi_i)$	$\Sigma(X_i)^2$
Country	Greece		Greece			
2026		147,8		206,0	30.446,8	42.436,0
2025		145,4		200,9	29.210,9	40.360,8
2024		143,0		195,7	27.985,1	38.298,5
2023		140,5		192,1	26.990,1	36.902,4
2022		138,1		191,2	26.404,7	36.557,4
2021		127,1		181,9	23.119,5	33.087,6
2020		121,0		166,9	20.194,9	27.855,6
2019		128,9		183,0	23.588,7	33.489,0
2018		125,7		178,2	22.399,7	31.755,2
2017		122,9		175,8	21.605,8	30.905,6
2016		119,8		173,3	20.761,3	30.032,9
2015		119,4		174,0	20.775,6	30.276,0
2014		118,9		175,4	20.855,1	30.765,2
2013		118,8		173,1	20.564,3	29.963,6
2012		122,6		178,9	21.933,1	32.005,2
2011		135,3		189,3	25.612,3	35.834,5
2010		147,0		211,2	31.046,4	44.605,4
2009		158,7		223,5	35.469,5	49.952,3
2008		161,2		231,3	37.285,6	53.499,7
2007		155,4		232,1	36.068,3	53.870,4
2006		148,4		225,9	33.523,6	51.030,8
		$\Sigma \Psi_i$ 2.845,9		ΣX_i 4.059,7	555.841,2	793.484,2
		119.165,0			135,5	193,3
		182.004,3				8,9459
		0,6547				

$$\hat{\beta} = \frac{n \Sigma \Psi_i X_i - \Sigma X_i \Sigma \Psi_i}{n \Sigma X_i^2 - (\Sigma X_i)^2}$$

$$\hat{\alpha} = \bar{\Psi}_i - \hat{\beta} \bar{X}_i$$

2. OLS (παράδειγμα: αστικοποίηση & ηλεκτρισμός)

Ας δούμε ένα παράδειγμα με τη χρήση πραγματικών δεδομένων:

Ψ: πρόσβαση στον ηλεκτρισμό (**εξαρτημένη** μεταβλητή)

X: μη αστικός πληθυσμός (**ανεξάρτητη** μεταβλητή)

Πηγή άντλησης δεδομένων: World Bank (Παγκ. Τράπεζα)

Η περίπτωση της Γκάνας (time-series analysis)

	Ψ (εξαρτημένη μεταβλητή): Πρόσβαση στον ηλεκτρισμό (%)	X (ανεξάρτητη μεταβλητή): Μη αστικός πληθυσμός (%)
1997	$\Psi_1 = 36,6$	$X_1 = 58,3$
1998	$\Psi_2 = 42,6$	$X_2 = 57,6$
1999	$\Psi_3 = 40,7$	$X_3 = 56,8$
2000	$\Psi_4 = 43,7$	$X_4 = 56,1$
2001	$\Psi_5 = 44,8$	$X_5 = 55,4$
2002	$\Psi_6 = 46,8$	$X_6 = 54,7$
...	...	...
2022	$\Psi_{26} = 85,1$	$X_{26} = 41,4$

Η περίπτωση της Γκάνας (time-series analysis)

$$\hat{\beta} = \frac{n \sum \Psi_i X_i - \sum X_i \sum \Psi_i}{n \sum X_i^2 - (\sum X_i)^2}$$

Στο παράδειγμα αυτό το αθροίσματα δίνονται έτοιμα ...

n=26 (αριθμός παρατηρήσεων)

$\sum(\Psi_i * X_i)$ = 78.221,14

$\sum X_i$ = 1.291,7

$\sum \Psi_i$ = 1.616

$\sum(X_i^2)$ = 64.841,94

$(\sum X_i)^2$ = 1.668.504,39

συντελεστές
παλινδρόμησης

$$\hat{\beta} = \frac{26 * (78.221,14) - (1.291,7 * 1.616)}{(26 * 64.841,94) - (1.668.504,39)} = -3,09$$

$$\hat{a} = 62,3 - (-3,09 * 49,7) = 215,6$$

$$\hat{\alpha} = \overline{\Psi_i} - \hat{\beta} \overline{X_i}$$

Η περίπτωση της Γκάνας (time-series analysis)

Ερμηνεία του συντελεστή b:

Αν αυξηθεί κατά 1% ο μη αστικός πληθυσμός τότε η πρόσβαση του πληθυσμού στον ηλεκτρισμό θα μειωθεί κατά **3,09%** !!!

Έχει εδώ νόημα η ερμηνεία του συντελεστή a της παλινδρόμησης ;;;

συντελεστές
παλινδρόμησης

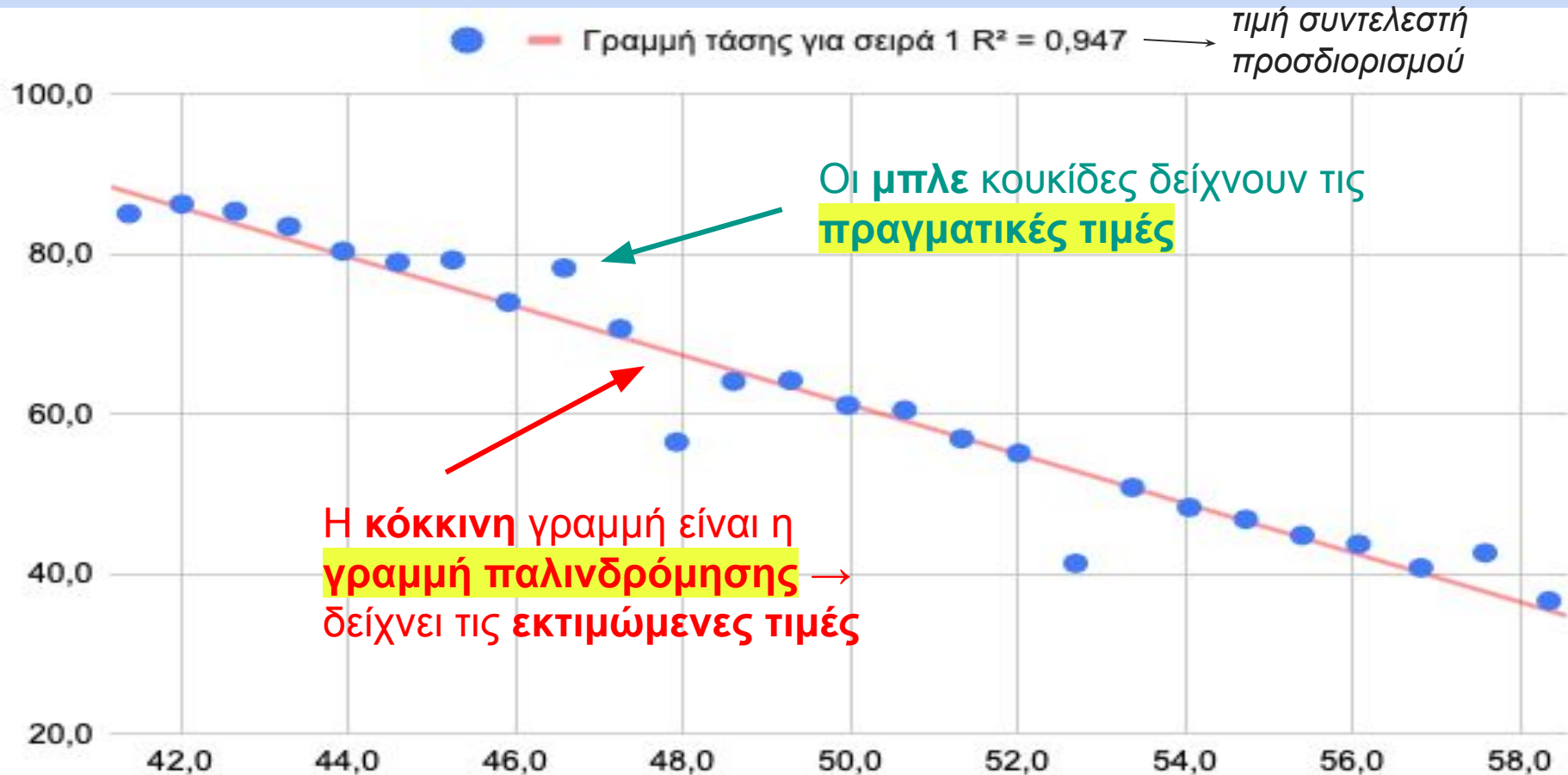
$$b = \frac{26 \cdot (78.221,14) - (1.291,7 \cdot 1.616)}{(26 \cdot 64.841,94) - (1.668.504,39)}$$

$$= \mathbf{-3,09}$$

$$a = 62,3 - (-3,09 \cdot 49,7) = \mathbf{215,6}$$

Η περίπτωση της Γκάνας (time-series analysis)

3. OLS (παράδειγμα: Ανισότητα & Εκπαίδευση)

Ας δούμε ένα παράδειγμα με τη χρήση πραγματικών δεδομένων:

Ψ: *Gini Index* (**εξαρτημένη** μεταβλητή)

X: *γυναικείος εγγραμματισμός* (**ανεξάρτητη** μεταβλητή)

Πηγή άντλησης δεδομένων: World Bank (Παγκ. Τράπεζα)

Διαστρωματικά Δεδομένα (cross-sectional data)

Χώρα	Έτος	Ψ: δείκτης οικονομικών ανισοτήτων	Χ: εγγράμματες γυναίκες (15-24 ετών)
$i = 1$	2020	Ψ1	X1
$i = 2$	2020	Ψ2	X2
$i = 3$	2020	Ψ3	X3
$i = 4$	2020	Ψ4	X4
$i = 5$	2020	Ψ5	X5
...	...	...	...
$i = 18$	2020	Ψn	Xn

Διαστρωματικά Δεδομένα (cross-sectional data)

$$\hat{\beta} = \frac{n \sum \Psi_i X_i - \sum X_i \sum \Psi_i}{n \sum X_i^2 - (\sum X_i)^2}$$

Στο παράδειγμα αυτό το αθροίσματα δίνονται έτοιμα ...

n=18 (αριθμός παρατηρήσεων)

$\sum \Psi_i X_i = 70.893,87$

$\sum X_i = 1.737,91$

$\sum \Psi_i = 734$

$\sum X_i^2 = 168.304,39$

$(\sum X_i)^2 = 3.020.326,62$

συντελεστές
παλινδρόμησης

$\hat{\beta}$

$$b = \frac{18 \cdot (70.893) - (1.737 \cdot 734)}{(18 \cdot 168.304) - (3.020.326)}$$

$$= \mathbf{0,051} \rightarrow \text{σχεδόν μηδενική επίδραση ...}$$

$\hat{a}$

$$a = \mathbf{35,88}$$

$$\hat{\alpha} = \overline{\Psi_i} - \hat{\beta} \overline{X_i}$$

Συντελεστής Προσδιορισμού (R-squared)

Μας δείχνει το κομμάτι (%) της συνολικής μεταβλητότητας των τιμών της εξαρτημένης μεταβλητής Ψ που εξηγείται από τη μεταβλητότητα των τιμών της ανεξάρτητης μεταβλητής X !!!

Με πιο απλά λόγια, μας δείχνει την **ερμηνευτική ικανότητα του μοντέλου μας**.

Για παράδειγμα, μια τιμή του R-squared ίση με 0,9 σημαίνει πως το 90% της συνολικής μεταβλητότητας των τιμών της εξαρτημένης μεταβλητής εξηγείται από τη μεταβλητότητα των τιμών της ανεξάρτητης μεταβλητής (*υψηλή ερμηνευτική ικανότητα του μοντέλου μας*).

Συντελεστής Προσδιορισμού (R-squared)

Άθροισμα Τετραγώνων Συνολικό (SST)

$$\text{SST} = \sum_{i=1}^n (\Psi_i - \bar{\Psi})^2 \longrightarrow \text{δείχνει τη συνολική μεταβλητότητα των τιμών της εξαρτημένης μεταβλητής}$$

Άθροισμα Τετραγώνων Παλινδρόμησης (SSR)

$$\text{SSR} = \sum_{i=1}^n (\widehat{\Psi}_i - \bar{\Psi})^2 \longrightarrow \text{δείχνει το κομμάτι που συνολικής μεταβλητότητας που εξηγείται από την παλινδρόμηση}$$

Συντελεστής Προσδιορισμού (R-squared)

Άθροισμα Τετραγώνων Σφάλματος (SSE)

$$\mathbf{SSE} = \sum_{i=1}^n (\Psi_i - \widehat{\Psi}_i)^2 \longrightarrow \text{δείχνει το κομμάτι που συνολικής μεταβλητότητας που εξηγείται από παράγοντες που δε λαμβάνονται υπόψη στο υπόδειγμα}$$

Συντελεστής Προσδιορισμού (R-squared)

$$R^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (\widehat{\Psi}_i - \bar{\Psi})^2}{\sum_{i=1}^n (\Psi_i - \bar{\Psi})^2} = 1 - \frac{\sum_{i=1}^n (\Psi_i - \widehat{\Psi}_i)^2}{\sum_{i=1}^n (\Psi_i - \bar{\Psi})^2}$$

Λαμβάνει τιμές μέσα στο διάστημα [0 , 1]

Στο απλό γραμμικό υπόδειγμα ο συντελεστής προσδιορισμού ισούται με το τετράγωνο του συντελεστή συσχέτισης

1. OLS (παράδειγμα: κατανάλωση & εισόδημα)

$$\hat{\beta} = \frac{n \sum \Psi_i X_i - \sum X_i \sum \Psi_i}{n \sum X_i^2 - (\sum X_i)^2} = 0,65$$

$$\hat{\alpha} = \overline{\Psi_i} - \hat{\beta} \overline{X_i} = 8,95$$

$$R^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (\hat{\Psi}_i - \bar{\Psi})^2}{\sum_{i=1}^n (\Psi_i - \bar{\Psi})^2} = 1 - \frac{\sum_{i=1}^n (\Psi_i - \hat{\Psi}_i)^2}{\sum_{i=1}^n (\Psi_i - \bar{\Psi})^2} = 0,92 \text{ (92\%)} \quad \text{πολύ υψηλό}$$

2. OLS (παράδειγμα: αστικοποίηση & ηλεκτρισμός)

$$\hat{\beta} = \frac{n \sum \Psi_i X_i - \sum X_i \sum \Psi_i}{n \sum X_i^2 - (\sum X_i)^2} = -3,09$$

$$\hat{\alpha} = \overline{\Psi_i} - \hat{\beta} \overline{X_i} = 215,6$$

$$R^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (\hat{\Psi}_i - \bar{\Psi})^2}{\sum_{i=1}^n (\Psi_i - \bar{\Psi})^2} = 1 - \frac{\sum_{i=1}^n (\Psi_i - \hat{\Psi}_i)^2}{\sum_{i=1}^n (\Psi_i - \bar{\Psi})^2} = 0,95 \text{ (95\%)} \quad \text{πολύ υψηλό}$$

3. OLS (παράδειγμα: Ανισότητα & Εκπαίδευση)

$$\hat{\beta} = \frac{n \sum \Psi_i X_i - \sum X_i \sum \Psi_i}{n \sum X_i^2 - (\sum X_i)^2} = 0,051$$

$$\hat{\alpha} = \bar{\Psi}_i - \hat{\beta} \bar{X}_i = 35,88$$

$$R^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (\hat{\Psi}_i - \bar{\Psi})^2}{\sum_{i=1}^n (\Psi_i - \bar{\Psi})^2} = 1 - \frac{\sum_{i=1}^n (\Psi_i - \hat{\Psi}_i)^2}{\sum_{i=1}^n (\Psi_i - \bar{\Psi})^2} = 0,002 \text{ (0,2\%)} \quad \text{πάρα πολύ χαμηλό}$$